

Словацька народна казка

Копав якимось один бідний чоловік край дороги канаву. І не знаю, як те сталося, тільки йшов кудись тією дорогою сам король та й спитав того чоловіка: - Скажи-но мені, голубе, а скільки ти береш у день за свою тяжку працю?

- Ой найясніший пане, беру я три гроші. Здивувався король і спитав його, як він може прожити на три гроші.

- Ой ласкавий пане, якимось би воно на них жилося. Та я з тих трьох грошів один повертаю, другий позичаю, а з третього живу.

Король думав-думав, що воно означає, аж голова йому обертом ішла, та все ніяк не втямить, що воно й до чого. От він і признався, що не знає, як йому те розуміти.

- Та що ж, найясніший пане,- каже бідний чоловік,- так воно й є! Годую я старого й немічного батька, отож йому й повертаю, бо він мене годував. Годую і малого сина – йому позичаю, щоб він мені повертав, коли постарію. А на третій гріш сам мушу жити.

- Ну, добре, коли так,- зрадів король.- Бачиш, голубе, є в мене дванадцяттеро радників, і що більше я їм плачу, то більш вони бідкаються, що ні з чого жити. Тепер загадаю я їм оцю загадку, що від тебе почув. Та як прийдуть до тебе питати, не відгадуй їм, аж поки не побачиш образу мого.

Сказав так король, подарував біднякові жменю дукатів та й пішов до замку.

От прийшов і зараз звелів покликати до себе тих дванадцятьох радників та й каже їм:

- Ви не можете прожити на королівську платню. А є в нашій країні такий чоловік, що заробляє три гроші, і то один гріш повертає, другий позичає, а на третій сам живе,- і живе чесно. Тепер, як ви такі мудрі, скажіть мені, як це розуміти. Бо коли за три дні не скажете, звелю вас усіх повиганяти з королівства, щоб мені дурно хліба не їли.

Потягли додому славні радники, похнюпивши носа, та й сіли радитись: як би то могло бути? Кожен хотів бути наймудрішим, але жоден не міг дорівнятись розумом простому чоловікові. Минув день, минув і другий. На третій день уранці мали вони з'явитися до короля, а самі нічогісінько не відгадали. Аж ось хтось їм шепнув, де можна знайти того чоловіка, що їх у тій скруті порятує. От знайшли вони його й усі мерщій припхалися до нього. Та як узялися коло нього – і просьбами, і грозьбами, щоб тільки він сказав, як-то воно виходить з тими трьома грошами. Та він не злякався анітрохи. Розповів їм про королівський наказ, мовляв, хіба що коли б вони йому показали королівський образ, то, може б, у них щось і змолось.

- Як же ми, грішні люди, тобі королівський образ покажемо? – забідкались ті.- Адже король нас не послухає, і до тебе не прийде, і ти до нього не підеш. Ні, таки скажи нам усе, й край.

- Та як ви самі цього не знаєте, то з чужого борошна хліба не напечете.

Вдалились вони тоді до останнього: наобіцяли йому золоті гори, наносили йому стільки грошей, що вже мав за що жити й без королівської ласки,- аби тільки розповів. А він – ані слова. Тільки вже як насміявся з них досхочу, що мудрі такі пани, та не дадуть собі ради, витягнув з кишені один з тих дукатів, що йому подарував король, та й каже:

- Ну от бачите, тут королівський образ, король мені сам подарував. То нічого мені

боятися, я королівського наказу не порушив. І коли захочу, то й скажу вам,- та й відгадав їм ту загадку!

Зраділи радники та й пішли розмовляти з королем, коли бідний чоловік їм свого розуму позичив. Але й король зараз-таки побачив, що до чого, бо звелів покликати до себе того чоловіка та й питає:

- А скажи мені, як це ти, чесний чоловік, та порушив мій королівський наказ?

- Не порушив я, найясніший королю, бо мовчав, як камінь, аж поки побачив ваш образ. Він і зараз при мені, ви самі мені його подарували,- та й вийняв дукат з королівським образом і розповів усю пригоду з тими радниками, як вони упрошували й пригрожували, як обдарували його і як він з них сміявся.

- Ну,- сказав на те король,- коли в тебе більше розуму, ніж у моїх дванадцятьох радників, не будеш ти вже копати канави, а будеш у моєму дворі поживати й коло мене в раді засідати. А ви? – обернувся до своїх радників.- Чи вам не соромно? Що тепер з вами робити? Тепер я вам не тільки не додам платні, а ще й виверну з того, що отримуєте. З того часу не просили вони більше в короля підняти їм платню.